

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä ja Ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tieliikenteen valvontalaitteista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3821/85 tarkoitettuihin tieliikenteen valvontalaitteisiin liittyvien ajopiirturikorttien myöntämisestä, jolla Ajoneuvohallintokeskukselle annettaisiin oikeus sopia kuljettaja- ja yrityskorttien myöntämisen siirtämisestä yksityiselle tai julkiselle palvelun tuottajalle. Tarkoituksena on saada ajopiirturikorttien jakaminen kattavaksi ja joustavaksi koko maassa hallinnon kustannukset minimoiden. Ajopiirturikorttien myöntäjät valittaisiin tarjouskilpailulla julkisia hankintoja koskevien säännösten mukaisesti samoin periaattein kuin nykyisin järjestetään kuljettajantutkintotoiminta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan Ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 § muuttamista siten, että Ajoneuvohallintokeskus toimisi tieliikenteen valvontalaitteiden ja niihin liittyvien ajopiirturikorttien hallinnon toimivaltaisena viranomaisena. Valvontalaitteena toimivalla ajopiirturilla valvotaan tieliikenteen ajo- ja lepoaikojen noudattamista. Neuvoston asetuksen mukaan kuljettaja, kuljetusyritys, valvontalaitteen korjaaja ja ajo- ja lepoaikojen valvoja tarvitsevat kukin oman ajopiirturikorttinsa, jonka myöntää jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
2.1. Toimivaltaisen viranomaisen tehtävien antaminen Ajoneuvohallintokes-	4
kukselle	4
2.2. Ajopiirturikorttien myöntämisen antaminen sopimuksella ulkopuoliselle	4
palvelun tuottajalle.....	4
2.3. Muut vaihtoehdot tehtävän hoitamiseksi	5
Toimilupa	5
Muu viranomainen	6
3. Vaikutukset organisaatioon ja taloudelliset vaikutukset	7
4. Asian valmistelu	8
5. Riippuvuus muista esityksistä.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1. Lakiehdotusten perustelut	9
1.1. Laki ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä	9
1 luku. Yleiset säännökset	9
2 luku. Ajopiirturikorttien myöntäminen Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa	9
tehtävällä sopimuksella	9
3 luku Erinäiset säännökset.....	12
1.2. Laki Ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta ...	14
2. Tarkemmat säännökset	14
3. Voimaantulo	15
4. Säättämisjärjestys	15
LAKIEHDOTUKSET	17
ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä.....	17
ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	21

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Tieliikenteen valvontalaitteesta eli ajopiirturista säädetään tieliikenteen valvontalaitteista annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3821/85, jäljempänä ajopiirturiasetus. Ajopiirturilla valvotaan kuorma- ja linja-autonkuljettajien ajo- ja lepoaikoja, joista on säädetty tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3820/85, jäljempänä ajo- ja lepoaika-asetus.

Ajopiirturin asentamisesta säädetään edellä mainituissa neuvoston asetuksissa ja ajoneuvolain (1090/2002) 25 § 4 momentissa. Tarkempia säännöksiä on autojen ja perävaunun rakenteesta ja varusteista annetun liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (1248/2002) 15 §:ssä ja ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen (1257/1992) 7 §:ssä. Ajopiirturi on niiden mukaan asennettava ja sitä on käytettävä jäsenvaltiossa rekisteröidyissä yli 3,5 tonnia painavissa ajoneuvoissa, joita käytetään maanteiden henkilö- ja tavaraliikenteessä. Ajoneuvon käytöstä tiellä annetun asetuksen 7 §:ssä on lueteltu poikkeukset, milloin ajo- ja lepoaika-asetusta ei tarvitse noudattaa eikä ajopiirturia käyttää. Mainitun ajoneuvolain säännöksen mukaan ajopiirturi vaaditaan Suomessa, muista Euroopan unionin jäsenvaltioista poiketen, myös luvanvaraisessa liikenteessä olevissa liikennetraktoreissa.

Tieliikenteen valvontalaitteista annetun asetuksen (ETY) N:o 3821/85 sekä asetusten (ETY) N:o 3820/85 ja (ETY) N:o 3821/85 täytäntöönpanosta annetun direktiivin 88/599/ETY muuttamisesta annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2135/98, jäljempänä ajopiirturin muuttamisasetus, neuvosto päätti uusien digitaalisten valvontalaitteiden, jäljempänä digitaalisten ajopiirturien, käyttöönotosta. Asetuksen liite 1B, jossa määritellään digitaalisen ajopiirturin tekniset ominaisuudet, jätettiin myöhemmin päätettäväksi. Ajopiirturin muuttamisasetuksen 2 artiklan mukaan digitaalinen ajopiirturi otetaan käyttöön kahden vuoden kuluttua teknisten

vaatimusten julkaisemisesta Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Liitteen 1B julkaisu tapahtui 5 päivänä elokuuta 2002 tieliikenteen valvontalaitteista annetun neuvoston astuksen (ETY) N:o 3821/85 mukauttamisesta tekniikan kehityksen seitsemännen kerran annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1360/2002, jäljempänä komission mukauttamisasetus, joten digitaalinen ajopiirturi olisi tullut asentaa ja käyttää ensimmäistä kertaa käyttöön otettavissa, ajo- ja lepoaika-asetuksen soveltamispiiriin kuuluvissa linja- ja kuorma-autoissa 5 päivänä elokuuta 2004 alkaen. Nykyisiä ajopiirtureita voidaan käyttää ennen 5 päivää elokuuta 2004 käyttöön otetuissa ajoneuvoissa niin kauan, kunnes ajopiirturi on rikkoutumisen vuoksi vaihdettava uuteen. Saman neuvoston asetuksen mukaan kuljettajakorttien myöntäminen olisi tullut aloittaa kolme kuukautta ennen laitteen käyttöönottoa eli 5 päivänä toukokuuta 2004 alkaen. Käyttöön ottaminen on viivästynyt, kuten tässä esityksessä myöhemmin selostetaan.

Digitaalisen ajopiirturin muistiin tallentuu tieto kuljetuksen alkamisesta, päättymisestä ja ajonopeudesta. Milloin ajoneuvo ei liiku, kuljettaja valitsee laitteen painonapilla tallennettavaksi tiedon siitä, pitääkö hän taukoa tai lepoaikaa taikka tekeekö hän muuta työtä. Lisäksi tallentuvat viat ja katkokset virransyötössä sekä laitteessa käytettyjen ajopiirturikorttien tiedot.

Ajopiirturikortti on luottokortin kokoinen, muistisirulla varustettu kortti. Sen passiivimuistiin on talletettu kortin haltijan henkilötiedot. Kortin aktiivimuistiin voidaan tallentaa käytön aikana syntyvää tietoa. Ajopiirturikortteja on neljää eri tyyppiä. Kuljettajakortti on kuvalla varustettu henkilökohtainen kortti, jonka muistiin tallentuu muun muassa ajo- ja lepoaikatiedot, kuljettu matka ja ajonopeudet. Riippuen kortin muistikapasiteetista ja kuljettajan ajotavasta, korttiin tallentuu tiedot vähintään 28 vuorokauden ajalta. Yrityskortti mahdollistaa yritykselle kuuluvien ajoneuvojen digitaalisiin ajopiirtureihin tallennettujen tietojen selaamisen, siirtämisen ja

tulostamisen. Korjaamokortti myönnetään hyväksytylle korjaamolle ja se mahdollistaa digitaalisen ajopiirturilaitteen testauksen, kalibroinnin ja ohjelmoinnin. Valvontakortti on viranomaisten ajo- ja lepoaikojen valvonnassa käyttämä kortti, joka mahdollistaa pääsyn sekä digitaalisen ajopiirturilaitteen tietomuisissa että kuljettajakortilla oleviin tietoihin. Ajopiirturin muuttamisasetuksessa on kuljettaja- ja korjaamokorttien käyttöä ja toimittamista koskevia säännöksiä. Muutoin ajopiirturikorteista säädetään asetuksen liitteessä 1B.

Suomessa myönnettävien ajopiirturikorttien kokonaismääräksi on arvioitu kuljettajakortin osalta 60 000 kpl ja yrityskortin osalta 10 000 kpl, kun kaikissa asianomaisissa autoissa on digitaalinen ajopiirturi. Digitaalisen ajopiirturin käyttöön ottaminen kestää kuitenkin useita vuosia. Kuorma- ja linja-autojen keskimääräinen käyttöikä on yli kymmenen vuotta. Valvontakortteja tarvittaisiin noin 500 kpl ja korjaamokortteja noin 100 kpl.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Toimivaltaisen viranomaisen tehtävien antaminen Ajoneuvohallintokeskukselle

Esityksellä pantaisiin täytäntöön ajopiirturin muuttamisasetus ja sen liite 1B siltä osin kuin se koskee ajopiirturikorttien myöntämistä ja muita julkisia hallintotehtäviä. Esityksen mukaan Suomessa toimivaltaisena viranomaisena toimisi Ajoneuvohallintokeskus. Ajopiirturikortteja koskevilla julkisilla hallintotehtävillä ei tarkoiteta ajo- ja lepoaikojen valvontaa, josta vastaa poliisi, työsuojelupiirit, tullit ja rajavartiolaitos.

Ajopiirturikortteja koskevat tiedot tallettaisiin ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain (541/2003) mukaan laissa tarkoitettuun ajoneuvoliikennerekisteriin, jota Ajoneuvohallintokeskus pitää. Rekisterinpitäjänä Ajoneuvohallintokeskus tulisi vastaamaan myös ajopiirturiasetuksen 14 artiklan edellyttämistä jäsenvaltioiden viranomaisten välisestä kuljettajakorttien tietojenvaihdosta, jotta muun muassa varmistettaisiin, ettei hakijalla

ole voimassa olevaa toista kuljettajakorttia toisessa jäsenvaltiossa.

2.2. Ajopiirturikorttien myöntämisen antaminen sopimuksella ulkopuoliselle palvelun tuottajalle

Esityksellä halutaan tehdä mahdolliseksi, että Ajoneuvohallintokeskus voisi antaa osan ajopiirturikortteihin liittyvistä tehtävistä ulkopuolisen sopimuskumppanin hoidettavaksi.

Ajoneuvohallintokeskuksen toiminnasta ja tehtävistä säädetään laissa Ajoneuvohallintokeskuksesta (1592/1995). Ajoneuvohallintokeskus on valtion keskusvirasto, jossa työskentelee 195 henkilöä ja jolla on toimipaikka Helsingissä. Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävät ovat valtakunnallisia ja sen vuoksi tehtäviä on annettu ulkopuolisten palvelun tuottajien hoidettaviksi. Toiminnan ulkoistamisen tavoitteena on ollut myös järjestää palvelut valtionaloutta rasittamatta. Ulkoistamisella toimintoja on myös avattu kilpailulle, joka puolestaan pakottaa palvelun tuottajat kehittämään toimintaansa ja sen laatua.

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävien ulkoistaminen on toteutettu siten, että tehtävät on erillislainsäädännöllä annettu Ajoneuvohallintokeskuksen sopimuskumppaneille tai Ajoneuvohallintokeskuksen myöntämän toimiluvan haltijoille. Ajoneuvohallintokeskuksella on kummassakin toimintamallissa lopullinen vastuu tehtävien järjestämisestä ja valvonnasta.

Sopimuksin on järjestetty ajoneuvojen rekisteröintitoimintaan liittyvät tehtävät, joita hoitavat sopimusrekisteröijät ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetun lain (1100/1998) nojalla, ja kuljettajantutkintotoimintaan liittyvät tehtävät, joita hoitavat kuljettajantutkinnon vastaanottajat kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain (535/1998) nojalla. Ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetussa laissa on sopimusrekisteröijille asetettu yleiset edellytykset, joiden täytyessä Ajoneuvohallintokeskus voi tehdä sopimuksen rekisteröintitehtävien hoitamisesta. Sopimusrekisteröijinä toimivat autoliikkeet, katsastustoimipaikat, rahoitusyhtiöt ja vakuutusyhtiöt. Kuljettajantutkintotoiminta on puolestaan järjestetty siten, että

kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetussa laissa on asetettu palvelun tuottajille yleiset edellytykset, mutta palvelun tuottajat on valittu tarjouskilpailulla julkisia hankintoja koskevien sääntöjen mukaisesti. Sopimukset palvelun tuottajien kanssa ovat alueellisia ja määräaikaista. Nykyiset sopimukset ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2006.

Ajopiirturikorttien myöntämiseksi olisi luotava valtakunnallinen palveluverkosto. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan ajopiirturikorttien myöntäminen järjestettäväksi siten, että osa Ajoneuvohallintokeskuksen vastuulle tulevista viranomaistehtävistä ulkoistetaan sopimusjärjestelyin samaan tapaan kuin kuljettajantutkintotoiminta on järjestetty. Tavoitteena on, että palveluiden laatu ja valtakunnallinen saatavuus varmistetaan mahdollisimman tehokkaalla ja taloudellisella tavalla. Ajopiirturikorttien myöntäminen ja siihen liittyvät muut julkiset hallintotehtävät eivät yksinään muodosta liikeloudellisesti kannattavaa kokonaisuutta ottaen huomioon korttien suhteellisen vähäiseksi arvioitu menekki, ja että korteista asiakkailta perittävän hinnan tulisi olla valtakunnallisesti sama. Sopimuksella ajopiirturikorttien myöntäjä voitaisiin velvoittaa järjestämään vähimmäismäärä palveluja toimialueella, mutta toisaalta yksinoikeus myöntää ajopiirturikortit tietyllä alueella takaisi myöntäjälle taloudellisesti turvatumman lähtökohdan tehtävän järjestämiseksi.

Ajopiirturikorttien myöntäminen sopimuksella ei koskisi kaikkia ajopiirturikortteja, sillä Ajoneuvohallintokeskus myöntäisi itse korjaamo- ja valvontakortit. Tällä hetkellä Ajoneuvohallintokeskus myöntää korjaamoille ajoneuvolain 87 § mukaiset asennus- ja korjausluvut. Voimassa oleva asennus- ja korjauslupa tulisi olemaan korjaamokortin myöntämisen edellytyksenä, joten olisi perusteltua, että korjaamokortit myöntäisi sama viranomainen. Valvontakortteja myönnettäisiin ajo- ja lepoaikoja valvovalle viranomaisille eli poliisille, työsuojeluviranomaisille, tullille ja rajavartiolaitokselle. Valvontakorttien myöntämistä valtakunnallisen jakeluverkoston kautta ei pidetä tarpeellisena kortin luonteen ja myönnettävien korttien vähäisen määrän vuoksi. Tarkoitus myös on, että ajo-

piirturikorttien peruuttajana olisi aina Ajoneuvohallintokeskus.

Sen sijaan olisi tarkoituksenmukaista, järjestää sopimuksin, että julkinen tai yksityinen taho myöntää kuljettaja- ja yrityskortit. Myöntäjät valittaisiin tarjouskilpailulla julkisia hankintoja koskevien sääntösten mukaisesti. Tarjouskilpailut järjestettäisiin alueellisesti tai valtakunnallisena ja kilpailun voittanut saisi yksinoikeuden myöntää kuljettaja- ja yrityskortit sopimuskauden ajan. Myöntäjä huolehtisi ajopiirturikorttien myöntämisen kuljettajille ja yrityksille, tilaamisen valmistajalta näiden nimiin ja jakelun sekä näihin tehtäviin liittyvät julkiset hallintotehtävät.

Esitystä valmisteltaessa on arvioitu, että ajopiirturikorttien myöntäminen ei ehkä yksittäisenä palvelukokonaisuutena riitä taloudelliselta arvoltaan liikeloudellisesti kannattavaksi yritystoiminnaksi. Esityksessä ehdotetaan sen vuoksi mahdollistettavaksi se, että ajopiirturikorttien myöntäminen voitaisiin yhdistää johonkin muuhun Ajoneuvohallintokeskuksen vastuulla olevaan tehtäväkokonaisuuteen. Niiden voitaisiin ajatella luontevasti sopivan kuljettajantutkintotoiminnan yhteyteen, mutta niiden yhdistäminen johonkin muuhun tehtäväkokonaisuuteen, esimerkiksi katsastustoimintaan, olisi myös mahdollista.

Ajopiirturikortit myönnettäisiin hakemuksesta. Hallintopäätöksen tekeminen on julkisen vallan käyttöä. Esityksessä taattaisiin kansalaisen oikeusturva asiointiverkosta järjestettäessä siten, että lakiin otettaisiin riittävät säännökset palvelun tuottajaksi valittavan kelpoisuusehdoista ja säännökset yleishallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta palvelun tuottajaan. Laissa säädettäisiin myös tarpeellisilta osin henkilötietojen suojasta, muutoksenhausta palvelun tuottajan päätökseen sekä palvelun tuottajan rikosoikeudellisesta virkavastuusta.

2.3. Muut vaihtoehdot tehtävän hoitamiseksi

Toimilupa

Viranomaistehtävien järjestäminen toimiluvalla on mahdollista, kun kansalaisen oikeusturvasta säädetään lailla. Ajoneuvohallin-

tokeskuksen tehtävistä ajoneuvojen katsastustoiminta on toimiluvanvaraista siten kuin ajoneuvojen katsastusluvista annetussa laissa (1099/1998) säädetään. Toimilupa myönnetään hakijalle, joka täyttää laissa säädetty toimiluvan myöntämisen edellytykset. Luvanhaltijat ovat yksityisiä liikeyrityksiä, ja katsastustoiminta on kilpailulle avointa yritystoimintaa.

Ajopiirturikorttipalveluiden järjestämisessä toimiluvavaihtoehto ei toisi etuja sopimusmenettelyyn verrattuna. Ajopiirturikortteja tullaan myöntämään vuositasolla vähäinen määrä. Lisäksi palvelun tuottajalle tulevan korttikohtaisen palvelukorvauksen suuruus on pieni. Tämän vuoksi palvelun arvioidaan olevan taloudellisesti niin vähämerkityksellinen kokonaisuus, että palvelun järjestäminen toimiluvanvaraisesti valtakunnalliseksi tuskin on mahdollista. Toimiluvan ehdoilla olisi vaikea velvoittaa toimiluvan haltijan palveluilta säännöksiin määriteltä vähimmäistasoa etenkin, kun ajopiirturikorteista asiakkailta perittävä hinta tulisi olemaan valtakunnallisesti sama. Harvaan asutuille alueille saattaisi olla vaikea saada toimiluvan hakijoita. Palvelun valtakunnallinen kattavuus vaatinee sen yhdistämistä jo olemassa oleviin palveluihin, joita luontevimmin ovat sopimuksin järjestetyt ajo-oikeuteen liittyvät palvelut.

Toimiluvavaihtoehto on myös valtion lupahallinnon keventämistä koskevien periaatteiden vastainen. Valtioneuvosto on 1989 ja 1994 tekemissään periaatepäätöksissä esittänyt lupahallinnon uudistamista ja vaihtoehtojen etsimistä viranomaisen myöntämille luvuille.

Muu viranomainen

Poliisilla on liikenteen lupahallintoon ja liikenneturvallisuuteen liittyviä tehtäviä. Poliisilla olisi myös toimiverkostonsa ja toimintojensa puolesta valmiudet ajopiirturikorttien myöntämiseen koko maassa.

Tieliikennelain (267/1981) 70 §:n mukaan poliisi myöntää luvan ajokortin saamiseen. Tieliikennelain 71 §:n 2 momentin mukaan poliisi tai kuljettajantutkinnon vastaanottaja, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, luovuttaa ajokortin. Ajokorttiasetuksen (845/1990) 13 §:n mukaan ajokortin luo-

vuttaa poliisi, lyhytaikaisen ajokortin kuitenkin kuljettajantutkinnon vastaanottaja. Ajopiirturikorttien myöntäminen poikkeaa edellä mainituista ajo-oikeuteen liittyvistä luvista siten, että sen myöntämisellä ei ole välittömästi ajo-oikeuteen liittyviä vaikutuksia. Kortti on väline, jolla kuljettajan ajo- ja lepoaikoja talletetaan ja valvotaan.

Ajopiirturikorttien ensisijaisena tarkoituksena on liikenneturvallisuuden parantaminen ajo- ja lepoaikavalvonnassa. Ajopiirturikorttien myöntämisellä olisi yhteys poliisiin muuhun liikenneturvallisuustyöhön. Poliisin liikenneturvallisuustehtävien pääpainon on kuitenkin katsottava olevan muualla. Poliisille ajopiirturikorttien myöntäminen olisi uusi tehtävä ja siihen olisi varattava resursseja. Henkilökuntaa tarvittaisiin lisää muutaman henkilötövuoden verran ja myös tietotekniikka vaatisi lisää voimavaroja. Toisaalta poliisi on ajo- ja lepoaikojen valvontaviranomaisena myös valvontakorttien käyttäjä.

Lääninhallitusten tehtävänä on myöntää liikenneluvat henkilöliikenteen ja tavaraliikenteen harjoittamiseen. Myös lääninhallituksilla olisi toimiverkostonsa ja toimitilojensa puolesta valmiudet ajopiirturikorttien myöntämisen koko maassa. Lääninhallitusten myöntämät liikenneluvat ovat kuitenkin tarkoitukseltaan erilaisia kuin ajopiirturikortit. Liikenneluvilla säädelään elinkeinotoimintaa. Luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä annetun asetuksen (924/1999) 2 §:n ja luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991) 9 §:n 3 momentin mukaan liikennelupaa ei myönnetä tai se voidaan peruuttaa esimerkiksi, jos liikenneluvan hakija tai yrityksen liikenteestä vastaava henkilö on kolmesti edeltäneen vuoden aikana tuomittu muun muassa ajo- ja lepoaikojen noudattamista koskevien säännösten rikkomisesta. Muuta yhteyttä ajo- ja lepoaikoihin liikenneluvilla ei ole. Ajopiirturikorttien myöntäminen olisi irrallinen tehtävä muusta lääninhallitusten toiminnasta.

Tielaitosta lukuun ottamatta muilla kuin edellä mainituilla viranomaisilla ei ole tieliikenteen lupahallintoon liittyviä välittömiä tehtäviä. Tielaitoksen tehtävät liittyvät teiden käyttöön eikä niillä ole yhteyttä ajoaikoihin tai ajopiirturiin.

Edellä mainittujen ja muidenkin viran-

omaisten osalta voitaisiin lisäksi ajatella piiriturikorttien myöntämisessä yhteistä asiakaspalvelua. Julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä palveluyksiköissä annettu laki (802/1993) säätelee tilanteita, joissa viranomainen voi valtuuttaa toisen viranomaisen suostumuksensa mukaisesti hoitamaan tehtäviä, joihin ei liity tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Tämä edellyttää Ajoneuvohallintokeskuksen ja asianomaisen viranomaisen sopimusta. Tämä ei kuitenkaan toisi uutta vaihtoehtoa korttien myöntäminenmenettelylle sillä sopimus olisi sisällöltään ilmeisesti samanlainen kuin tässä esityksessä ehdotetaan.

Ajopiirturikorttien myöntämiseen kuuluvien tehtävien hoitaminen usean eri hallinnonalan viranomaisen välillä lisäisi hallinnon kustannuksia ja hankaloittaisi tehtävän suorittamista. Palveluita käyttävälle asiakkaallekin on selkeämpää, jos tarjonnasta vastaa yksi viranomainen. Ajoneuvohallintokeskus vastaa jo korjaamoille myönnettävistä asennus- ja korjausluvista, jollainen tulisi olemaan korjaamokortin myöntämisen edellytyksenä. Ajoneuvohallintokeskus hoitaa myös ajoneuvojen sekä niiden järjestelmien, osien ja erillisten teknisten yksiköiden tyyppihyväksyntää koskevat asiat. Ajopiirturiasetuksen tarkoittaman valvontalaitteen ja ajopiirturikortin EY-tyyppihyväksyntää haettaisiin Suomessa Ajoneuvohallintokeskukselta. Ajopiirturikortteja koskevat tiedot tullaan tallettamaan ajoneuvoliikennerekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii Ajoneuvohallintokeskus. Ajoneuvohallintokeskus vastaisi myös rekisteritietojen kansainvälisestä tietojenvaihdosta ajopiirturiasetuksen säännösten mukaisesti.

Ajoneuvohallintokeskus toimisi myös kansallisena varmentajaviranomaisena. Ajopiirturikortin ulkoasu ja sirulle tallennettavat tiedot on määritelty edellä mainitussa komission mukauttamisasetuksessa julkaistun liite 1B:n teknisissä eritelmissä. Kortille tallennetaan tunniste- ja tietoturvatietoina sovelluksen tunniste, sirun tunniste ja kortin tunniste. Varmennetietoina tallennetaan Euroopan tason julkinen avain, jäsenvaltion varmenne, kortin varmenne ja kortin yksityinen avain. Varmenne on omistajansa sähköinen identiteetti, jonka avulla ajopiirturikortin haltija

tunnistetaan.

Ottaen huomioon digitaaliseen ajopiirturiin ja ajopiirturikortteihin liittyvät tehtävät, jotka tapauksessa ovat Ajoneuvohallintokeskuksen tehtäviä, ei tehtävien jakaminen muulle hallintoviranomaiselle ole tarkoituksenmukaista. Ajopiirturikorttipalveluiden pysyttämistä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla puoltaa myös se, että sillä on valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) mukaan vastuu liikenneturvallisuudesta.

3. Vaikutukset organisaatioon ja taloudelliset vaikutukset

Ajopiirturikortit otetaan käyttöön ajopiirturin muuttamisasetuksen nojalla. Käyttöön ottamisesta aiheutuu kustannuksia sille viranomaiselle, joka huolehtii korttien valmistuttamisesta, varmenteista, jakelusta, tietojen tallettamisesta rekisteriin ja muista julkisista hallintotehtävistä. Tämän esityksen yhtenä tarkoituksena on jakelusta aiheutuvien kustannusten minimoiminen.

Jos ehdotus hyväksytään, Ajoneuvohallintokeskus joutuisi lisäämään henkilöstöä kahden tai kolmen henkilötyövuoden verran. Jos Ajoneuvohallintokeskus myöntäisi kortit kokonaan viranomaistyönä, henkilöstön lisäystarve olisi huomattavasti suurempi. Myös tietojen rekisteröimisestä ja korttien jakamiseen vaadittavista tietojärjestelmistä aiheutuu lisäkustannuksia. Nämä kustannukset muodostuisivat myös siinä tapauksessa, että korttien myöntäminen annettaisiin muulle viranomaiselle.

Kustannukset perittäisiin ajopiirturikorttien hinnoissa. Ensimmäisinä vuosina kustannuksia olisi tuloja enemmän mutta ajan mittaan ajopiirturikortteista perittävät tulot kattaisivat kokonaan hallinnon kustannukset. Koska Ajoneuvohallintokeskus on nettobudjetoitu virasto, kustannukset eivät rasittaisi valtion tulo- ja menoarviota, vaan kustannukset tulisivat katetuiksi kokonaan asiakashinnoissa valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Kuljettajakortin ja yrityskortin hinta olisi 100-200 euroa korttia kohti. Korjaamo- ja valvontakortit olisivat hieman kalliimpia, koska niitä myönnetään vähemmän. Lopullinen korttien hinta voidaan määritellä sen jäl-

keen, kun korttien valmistuttamiskustannukset hankintalainsäädännön mukaisella tarjouskilpailulla valittavan valmistajan kanssa on määritelty. Kustannukset yrityksille jäisivät pieniksi.

4. Asian valmistelu

Ajopiirturin muuttamisasetusta koskeva Euroopan yhteisöjen komission ehdotus annettiin vuonna 1995 ja neuvoston asetus 1998. Digitaalisen ajopiirturin tekniset ominaisuudet jätettiin asetuksessa myöhemmin päätettäväksi. Komissio antoi 30 päivänä marraskuuta 2001 ehdotuksen valvontalaitteen teknisistä ominaisuuksista. Tämä ehdotus annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjeellä U 89/2001 vp. Lausunnossaan eduskunta hyväksyi valtioneuvoston kannan digitaalisen ajopiirturin käyttöön ottamiseksi.

Tämä esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriön ja Ajoneuvohallintokeskuksen virkatyönä. Siitä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, sisäasianministeriön poliisiosastolta, sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolta, Ajoneuvohallintokeskukselta, kuljetusalan työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöiltä ja Suomen Autoteknillinen liitto ry:ltä.

Lausunnoissa pääasiassa puollettiin esitystä. Oikeusministeriön lausunnossa kuitenkin kiinnitettiin huomiota valtiosääntöoikeuden kannalta keskeisiin asioihin ja esitettiin sen johdosta useita täsmennysehdotuksia. Oikeusministeriön lausunnon johdosta erityisesti ajopiirturikorttien myöntäjää koskevia säännöksiä on täsmennetty. Korttien myöntämisen ja peruuttamisen edellytykset päätettiin siirtää toiseen lakiesitykseen.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Ajopiirturikorttien käyttöön ottaminen edellyttää säännöksiä niiden myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksistä sekä ajopiirturikortteihin ja digitaaliseen ajopiirturiin tallennettavien tietojen tietosuojasta. Lisäksi on tehtävä muutoksia niihin tieliikennelain ja sen nojalla annettujen asetusten säännöksiin, joissa ei ole otettu huomioon digitaalisen ajopiirturin teknisiä ominaisuuksia. Näiden muutosten valmistelemista varten liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut työryhmän. Tämän esityksen muuttaminen tai hylkääminen saattaa vaikuttaa näihin tuleviin esityksiin. Tulevat esitykset eivät kuitenkaan vaikuta tämän esityksen käsittelyyn.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä määriteltäisiin lain tavoite. Lain tavoitteena olisi järjestää ajopiirturiasetuksen mukaisten korjaamo-, kuljettaja-, yritys- ja valvontakorttien myöntäminen, tilaaminen ja jakelu sekä edellisiin tehtäviin liittyvät muut julkiset hallintotehtävät.

2 §. *Määritelmät.* Pykälään sisältyisivät ajopiirturikortteja, ajopiirturikorttien myöntämistä ja myöntäjää koskevat määritelmät. Sen 1 kohdan mukaan ajopiirturikortteilla tarkoitettaisiin ajopiirturiasetuksen mukaisia korjaamo-, kuljettaja-, yritys- ja valvontakortteja. Ajopiirturikorttien myöntäminen määriteltäisiin ajopiirturikorttien myöntämiseen, tilaamiseen ja jakeluun liittyviksi julkisiksi hallintotehtäviksi. Myöntämiseen liittyvät hakemustietojen tarkistaminen, hakemusta ja korttitietojen tallettaminen ajoneuvoliikennerekisteriin, kortinhakijan tunnistaminen ja ajopiirturikortin luovuttamisen hakijalle. Hakemustietojen tarkistamiseen liittyy sen varmistaminen, ettei hakijalla jo ole toisessa jäsenmaassa myönnettyä kuljettajakorttia. Viranomaistehtävät johtuisivat suoraan edellä mainitun neuvoston asetuksen velvoitteista.

Pykälän 3 kohdan mukaan ajopiirturikortin myöntäjällä tarkoitettaisiin tahoja, joka tehdyn sopimuksen nojalla myöntäisi kuljettaja- ja yrityskortteja. Myöntäjä voisi olla julkinen tai yksityinen taho.

3 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Ajoneuvohallintokeskus säädettäisiin Suomessa toimivaltaiseksi viranomaiseksi vastaamaan ajopiirturikorttien myöntämisestä ja peruuttamisesta. Ajoneuvohallintokeskus vastaisi myös 1 §:ssä mainitun neuvoston asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaisten ilmoitusten tekemisestä komissiolle sekä ajoneuvoliikennerekisteriin talletettujen ajopiirturikortteja koskevien tietojen vaihdosta Euroopan unio-

nin jäsenvaltioiden ja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken. Asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on toimitettava komissiolle luettelo hyväksytyistä asentajista ja korjaamoista. Neuvoston asetuksen 14 artiklan 3 kohdan d alakohdassa säädetään toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudeksi selvittää, ettei kuljettajakortin hakijalla ole jo voimassa olevaa kuljettajakorttia. 16 artiklan 3 kohdan neljännen alakohdan mukaan viranomaisella on velvollisuus ilmoittaa toisessa jäsenvaltiossa kuljettajakortin myöntäneelle viranomaiselle sen myöntämisen kortin uusimisen, korvaamisen tai vaihtamisen perustelut.

Ajoneuvohallintokeskus toimisi myös ajopiirturikortteihin liitettävien varmenteiden kansallisena varmentajana. Varmenteiden hallinnoinnista ei ole itse ajopiirturin muuttamisasetuksessa nimenomaisia säännöksiä vaan ne ovat liitteen I B lisäliitteessä ”lisäys 11”, ”Yhteiset turvamekanismit”.

4 §. *Ajopiirturikorttien myöntäminen ja peruuttaminen.* 1 momentin mukaan Ajoneuvohallintokeskus voisi järjestää kuljettaja- ja yrityskorttien myöntämisen sopimalla julkisten tai yksityisten tahojen kanssa, että nämä myöntävät kortit. Myöntäjänä voisi tulla kysymykseen toinen viranomainen tai julkisyhteisö, jolla on alueellinen organisaatio.

On myös mahdollista, että Ajoneuvohallintokeskus ei heti tee sopimusta kuljettaja- ja yrityskorttien myöntämisestä. Jakeluverkoston perustamisesta aiheutuvien kustannusten ja ajopiirturikortin myöntäjän kouluttamisen oikea-aikaiseksi kohdentamiseksi voi olla perusteltua, että Ajoneuvohallintokeskus myöntäisi itse kuljettaja- ja yrityskortit lyhyen siirtymäkauden ajan.

Ajoneuvohallintokeskus vastaisi aina itse kaikkien korttityyppien peruuttamisesta.

2 luku. Ajopiirturikorttien myöntämisen Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehtävällä sopimuksella

5 §. *Ajopiirturikorttien myöntämistä koskeva sopimus.* Pykälässä säädettäisiin asiois-

ta, joista ajopiirturikorttien myöntämistä koskevassa sopimuksessa tulisi vähintään sopia. Säännökset sisältäisivät siis keskeiset vaatimukset sen varmistamiseksi, että myöntäminen hoidetaan asianmukaisesti. Tarkoituksena olisi, että muista sopimusehdoista Ajoneuvohallintokeskus neuvottelisi kunkin palvelun tuottajan kanssa erikseen.

Säännökset olisivat tarpeen valtakunnallisesti riittävän kattavan palveluverkoston takaamiseksi. Tämän vuoksi ajopiirturikorttien myöntäminen olisi 1 momentin mukaan järjestettävä siten, että palveluiden laatu, yhdenmukaisuus ja saatavuus turvattaisiin eri puolilla maata.

Palvelut hankittaisiin pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan tarjouskilpailulla, jonka perusteella palvelun tuottaja saisi yksinomaisen oikeuden palvelun tarjoamiseen.

Momentin 2 kohdan mukaan sopimuksessa olisi sovittava palvelun tuottajan toimialueella sijaitsevien toimipaikkojen vähimmäismäärästä ja sijainnista paikkakuntaakohtaisesti sekä palveluajoista. Säännöksellä halutaan varmistaa sekä palvelujen valtakunnallinen saatavuus että kortinhakijan kannalta riittävä palvelutaso. Toimipaikkoja tulisi olla riittävästi siten, että etäisyys palvelun tuottajan toimipaikkaan ei harvaan asutuillakaan alueilla muodostuisi kohtuuttomaksi. Toimipaikkojen palveluaikojen olisi oltava riittävät siten, että erityisesti kuljettajakorttien hakijoille ajopiirturiasetuksen 14 ja 15 artikloissa asetettuja kortin uusimista koskevia määräaikoja olisi mahdollista noudattaa.

Momentin 3 ja 4 kohdassa sovittaviksi edellytettävillä seikoilla olisi keskeinen merkitys ajopiirturikorttipalvelujen hoitamisen laatuun. Momentin 3 kohtaan otettaisiin säännös siitä, kuinka palvelun tuottajan ajopiirturikorttipalveluihin sisältyvien tehtävien hoitaminen sekä palvelun tuottajan henkilökunnan riittävä ammattitaito varmistetaan. Sopimuksessa olisi sovittava menettelystä, jolla Ajoneuvohallintokeskus erityisesti palvelun tuottajaa kouluttamalla ja ohjeistamalla varmistaisi palvelun laadun kohdassa mainittujen asiakokonaisuuksien osalta koko sopimuskauden ajan. Momentin 4 kohtaan otettaisiin säännös ajoneuvoliikennerekisterin käyttämisessä ja tietojen tallettamisessa noudatettavasta menettelystä sekä palvelun tuot-

tajalta edellytettävän tietosuojan ja tietoturvan osoittamisesta. Ajoneuvoliikennerekisterin käyttö ja tietojen tallettaminen rekisteriin edellyttävät erityisesti koulutusta ja ohjeistusta. Tietosuojan osoittamisella tarkoitetaan palvelun tuottajalle asetettavaa velvollisuutta täyttää tietosuojalainsäädännön edellyttämät vaatimukset. Tietoturva-asioissa palvelun tuottajalta edellytettäisiin riittävän korkeatasoisten ja luotettavien tietoturvaa koskevien menettelytapojen käyttämistä.

Momentin 5 – 7 kohtaan otettaisiin säännökset tietyistä sopimuksessa sovittavista palvelun tuottajan velvollisuuksista ja menettelytavoista. Momentin 5 kohdan mukaan sopimuksessa tulisi aina sopia myös tehtävään liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä ja arkistoinnista, 6 kohdan mukaan ajopiirturikorttimaksujen perimisessä ja tilittämisessä Ajoneuvohallintokeskukselle noudatettavasta menettelystä sekä 7 kohdan mukaan palvelun tuottajalle maksettavasta palvelukorvauksesta ja sen suorittamistavasta. Momentin 8 kohtaan otettaisiin säännös sopimuskaudesta, toiminnan aloittamisesta ja sopimuksen päättymisestä kesken sopimuskauden.

Pykälän 3 momentin mukaan ajopiirturikorttipalvelujen järjestäminen voitaisiin yhdistää muuhun Ajoneuvohallintokeskuksen hankkimaan palveluun. Koska ajopiirturikorttipalvelut yksittäisenä palveluna ei muodostane liiketaloudellisesti kannattavaa kokonaisuutta, Ajoneuvohallintokeskus voisi harkintansa mukaan pyytää tarjouksia palvelun järjestämisestä muun Ajoneuvohallintokeskuksen hankkiman palvelun yhteydessä.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännös ajopiirturikorttipalveluja koskevan sopimuksen määräajan määrittämiseksi. Sopimus tehtäisiin vähintään kolmeksi ja enintään viideksi vuodeksi. Epävarmuus sopimuksen pituudesta voisi vähentää kiinnostusta ajopiirturikorttipalveluita koskevaan tarjouskilpailuun. Toisaalta sopimuskausi saattaisi olla tarpeen rytmittää esimerkiksi kuljettajantutkintotoiminnan kanssa ja sen vuoksi lain voimantulosäännökseen ehdotetaan oikeutta poiketa momentin mukaisesta sopimuskaudesta ensimmäisen sopimuksen osalta.

6 §. *Ajopiirturikorttien myöntäjänä toimimisen yleiset edellytykset.* Ajopiirturikorttien myöntäjältä edellytettäisiin luotettavuutta,

asiantuntevuutta, riippumattomuutta ja vakavaraisuutta. Ajoneuvohallintokeskus joutuisi ennen sopimuksen tekemistä selvittämään, että palvelun tarjoaja täyttäisi edellytykset ja seuraamaan, että edellytykset täyttyvät koko sopimuskauden ajan.

Luotettavuuden ja riippumattomuuden arvioinnista säädettäisiin tarkemmin 7 ja 8 §:ssä. Palvelun tuottajan asiantuntemus voisi perustua soveltuvaan koulutukseen tai työkokemukseen. Tehtäviin ei ole olemassa tiettyä muodollista pätevyyttä, jota tulisi vaatia. Vaadittava erityisammattitaito voitaisiin saavuttaa koulutuksella. Vakavaraisuutta koskevalla vaatimuksella tarkoitettaisiin ajopiirturikortin jakajan kykyä vastata asianmukaisesti velvoitteistaan. Toiminnan riittävän korkeaa laatua tarkennettaisiin 8 §:ään otettavilla täsmentävillä sopimusehdoilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erikseen tietyistä toiminnan laatuun vaikuttavista seikoista. Palvelun tuottajalla olisi oltava ajopiirturikorttipalveluiden hoitamiseksi riittävä henkilökunta sekä soveltuvat toimitilat. Samoin tietoliikenneyhteyksien sekä tietojärjestelmien tason tulisi olla riittävät. Tietoliikenneyhteyksiä voitaisiin pitää riittävinä, jos ne mahdollistavat reaaliaikaisen tiedon merkitsemisen ajoneuvoliikennerekisteriin. Tarkemmista tietoturva vaatimuksista sovittaisiin tehtävien hoitamista koskevassa sopimuksessa.

3 momentissa säädettäisiin palvelun tuottajalta vaadittavasta tietosuojan tasosta. Palvelun tuottajan tulisi täyttää erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön vaatimukset.

7 §. *Ajopiirturikortin myöntäjän luotettavuuden arviointi.* Pykälässä lueteltaisiin ne, joiden osalta luotettavuus arvioitaisiin. Määrävässä asemassa olevana voitaisiin pykälässä lueteltujen henkilöiden lisäksi pitää esimerkiksi yrityksessä merkittävää äänivaltaa käyttävää osakkeenomistajaa. Jos joku pykälässä mainittu olisi ilmeisen sopimaton ajopiirturikorttien myöntäjäksi, ei myöskään palvelun tuottajaa voitaisi pitää luotettavana.

2 momentin mukaan myöntäjää ei lähtökohtaisesti pitäisi luotettavana, jos joku 1 momentissa mainittu taho olisi tuomittu rangaistukseen ajo- ja lepoaikojen noudattamisesta, ajoneuvojen rekisteröintiä, katsastusta,

kuljettajantutkintotoimintaa, liikenteen harjoittamista, kirjanpitoa, verotusta tai varainhallintaa koskevien säännösten rikkomisesta. Rikokselta edellytettäisiin sellaista vakavuutta, että se osoittaisi palvelun tuottajan olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan ajopiirturikorttipalveluja. Ilmeistä sopimattomuutta osoittaisi myös verojen ja julkisten maksujen tai muiden yhteiskunnallisten velvoitteiden vakava laiminlyönti.

Luotettavuus arvioitaisiin aina tapauskohtaisesti. Koska Ajoneuvohallintokeskus vastaisi ajopiirturikorttipalveluiden järjestämisestä, sillä tulisi olla laaja harkintavalta ja vastuu sopimuskumppanin luotettavuuden arvioinnissa.

8 §. *Ajopiirturikortin myöntäjän riippumattomuuden arviointi.* Ajopiirturikortin myöntäjä ei voisi olla riippuvuussuhteessa toimintaan, jonka ajo- ja lepoaikoja ajopiirturikortteilla valvotaan. Ajopiirturiasetuksen 3 artiklan mukaan valvontalaitetta on käytettävä ajoneuvoissa, joihin sovelletaan ajo- ja lepoaika-asetusta. Tällaisten ajoneuvojen kuljettajilla on oltava kuljettajakortti ja kuljetusyrityksillä yrityskortti. Eturistiriidan poissulkemiseksi pykälässä säädettäisiin, että myöntäjä, hänen palveluksessaan oleva tai palvelun tuottajaan muutoin riippuvuussuhteessa oleva ei saisi harjoittaa kuljetuksia, joihin sovelletaan ajo- ja lepoaika-asetusta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista, 1 momenttia täydentävistä riippumattomuuden esteistä.

9 §. *Eräiden viranomais toimintaa koskevien säädösten noudattaminen.* Ajopiirturikorttipalvelut ovat julkisia hallintotehtäviä, joita tehtäessä palvelun tuottajan tulisi noudattaa yleisiä hallinto-oikeudellisia periaatteita. Näitä ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 2 momentti ja arkistolain (831/1994) 1 §:n 1 momentin 6 kohta.

Samoin hallintolain (434/2003) 2 §:n 3 momentin mukaan lain säännöksiä sovelletaan suoraan yksityisissä näiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä.

Kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutumiseksi kielilain (423/2003) 25 §:n mukaan viranomaisen on varmistettava, että hallintotehtävää sopimuksen perusteella hoidettaessa annetaan sanotun lain mukaista kielellistä palvelua. Jotta tällaista erillistä varmistamista

ei tarvittaisi, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös kielilain säännösten noudattamisesta.

10 §. *Valvonta.* Pykälän 1 momentissa Ajoneuvohallintokeskukselle asetettaisiin ajopiirturikortin myöntäjää koskeva yleinen valvontavelvollisuus. Valvonta voisi luonnollisesti kohdistua vain palvelun tuottajan välittömästi ajopiirturikorttien myöntämiseen liittyvään toimintaan. Pykälän 2 momentin mukaan palvelun tuottaja velvoitettaisiin antamaan Ajoneuvohallintokeskukselle valvonnassa tarpeelliset tiedot. Palvelun tuottajan olisi myös viipymättä oma-aloitteisesti ilmoitettava Ajoneuvohallintokeskukselle sellaisista toimintaansa tai olosuhteitansa koskevista muutoksista, joilla voi olla olennaista vaikutusta ajopiirturikorttipalveluiden harjoittamiseen. Olennaisina muutoksina voitaisiin pitää ainakin sellaisia muutoksia, jotka koskisivat palvelun tuottajalle 6 - 8 §:ssä asetettuja yleisiä vaatimuksia tai 5 §:ssä mainittuja ajopiirturikortin myöntäjän ja Ajoneuvohallintokeskuksen välisen sopimuksen ehtoja.

Ajoneuvohallintokeskuksella olisi 3 momentin mukaan oikeus tarkastusten tekemiseen palvelun tuottajan toimitiloissa. Valvonnalla pyrittäisiin erityisesti selvittämään ajopiirturikorttihakemusten asianmukainen käsittely ja palvelun tuottajalle asetettujen yleisten edellytysten jatkuva täyttyminen. Ajoneuvohallintokeskuksen tarkastustoimivaltuudet eivät kuitenkaan ulottuisi sellaisiin tiloihin, jotka nauttivat perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattua kotirauhan suojaa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Ajoneuvohallintokeskuksen oikeudesta purkaa ajopiirturikorttien myöntämistä koskeva sopimus. Ajoneuvohallintokeskuksella olisi oikeus purkaa sopimus päättämään välittömästi, jos palvelun tuottaja ei täyttäisi säädettyjä edellytyksiä, kieltäytyisi antamasta Ajoneuvohallintokeskukselle toiminnan valvonnassa tarvittavia tietoja, estäisi tai yrittäisi estää palvelun tuottajan toimitilojen tarkastuksen tai rikkoisi olennaisesti 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua sopimusta niin, että ajopiirturikorttien myöntämisen asianmukainen hoitaminen vaarantuisi.

11 §. *Henkilörekisteritiedot.* Palvelun tuottajalle 5 §:ssä säädetyn luotettavuusvaatimuksen toteamiseksi tulisi Ajoneuvohallin-

tokeskuksella toiminnan järjestämisestä vastaavana ja ajopiirturikorttipalveluita koskevien sopimusten tekoon oikeutettuna viranomaisena olla oikeus tarkistaa rikosrekisteristä ja ajoneuvoliikennerekisteristä rikostiedot. Lakiin otettaisiin tietojensaannin mahdollistava säännös. Rikostietoja voitaisiin tarkistaa myös palvelun tuottajan toiminnan valvonnan yhteydessä.

Rikosrekisteristä säädetään rikosrekisteriasetuksessa (772/1993). Ajoneuvoliikennerekisteriin moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa tehdyistä rikoksista tallettavista tiedoista säädetään ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain (541/2003) 6 §:n 3 kohdassa. Lain 1 §:n 3 momentin mukaan Ajoneuvohallintokeskus saa käyttää ajoneuvoliikennerekisteriä sille lain mukaan kuuluvien tai määrättyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamisessa. Jotta Ajoneuvohallintokeskus voisi käyttää ajoneuvoliikennerekisteriin talletettuja tietoja myös tässä laissa tarkoitettujen sopimusosapuolien luottavuuden arvioimiseksi, pykälään otettaisiin asiasta nimenomainen säännös.

Pykälässä myös annettaisiin Ajoneuvohallintokeskukselle oikeus sopimuksen purkamisen yhteydessä luovuttaa rikosta koskeva tieto palvelun tuottajalle, koska Ajoneuvohallintokeskuksen olisi perusteltava rikoksesta johtuva sopimuksen purkaminen.

12 §. *Salassapitovelvollisuus.* Sopimuksen voimassa ollessa tapahtuvan luotettavuuden arvioinnin yhteydessä voisi palvelun tuottajan tai hänen palveluksessaan olevan tietoon tulla 6 §:ssä tarkoitettua henkilöä koskevia rikostietoja. Tämän vuoksi näiden tietojen turvaamiseksi säädettäisiin salassapitovelvollisuus. Pykälässä tarkoitettujen tietojen luvattomasta ilmaisemisesta sivulliselle säädettäisiin rangaistus rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 ja 2 §:ssä.

3 luku Erinäiset säännökset

13 §. *Oikaisun hakeminen ja muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikaisusta ajopiirturikorttien myöntämistä koskevasta päätöksestä sekä sanottua päätöstä koskevasta teknisestä muutoksenhakukiellosta. Oikaisua haettaisiin Ajoneuvohallintokeskukselta, joka on toiminnan järjestämisestä

vastuussa oleva viranomainen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta tapauksissa, joissa Ajoneuvohallintokeskus on antanut päätöksen oikaisuvaatimuksen johdosta tai joissa Ajoneuvohallintokeskus on itse antanut ajopiirturikorttiasiassa päätöksen. Ajoneuvohallintokeskuksen päätökseen haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti.

Muutoksenhaun kohteena olevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta otettaisiin säännös 3 momenttiin. Sen mukaan ajopiirturikortin peruuttamista koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Ajopiirturikortin peruuttamispäätöksen tekisi aina Ajoneuvohallintokeskus, myös kuljettaja- ja yrityskorttien osalta. Korttien peruuttamispäätökset koskettaisivat lähinnä väärinkäytöstapauksia, ja korjaamokortin osalta myös tapauksia, joissa asennus- ja korjauslupa ei enää olisi voimassa, joten peruuttamispäätöksen noudattaminen muutoksenhausta huolimatta olisi perusteltua.

14 §. *Virka-apu.* Pykälässä asetettaisiin poliisille velvollisuus virka-avun antamiseksi tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi. Jos palvelun tuottaja estäisi Ajoneuvohallintokeskuksen valvontatoimenpiteen, valvonnan toteuttamiseksi voitaisiin pyytää virka-apua poliisilta.

15 §. *Rangaistussäännökset.* Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi ajopiirturien myöntäminen ilman Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehtyä sopimusta. Luvatonta olisi myös toiminta, johon sopimus ei anna oikeutta, esimerkiksi korjaamokortin myöntäminen ilman Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehdyssä sopimuksessa saatua oikeutusta.

Pykälän 2 momentin mukaan ajopiirturikorttipalveluja suorittava henkilö rinnastettaisiin tässä tehtävässään virkamieheen, joten häneen sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Hän ei saisi oikeudettomasti käyttää asemaansa omaksi tai jonkun muun hyödyksi tai paljastaa tehtävää hoitaessaan saamia tietoja. Rangaistavaa olisi näin ollen esimerkiksi edun vaatiminen tai hyväksyminen velvollisuuksien täyttämistä tai niiden suorittamista siinä tarkoituksessa.

Ehdotettu 3 momentti sisältää viittaussäännökset rikoslakiin virheellisestä rekisterimerkinnästä ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta rangaistukseen tuomitsemisesta. Ajoneuvoliikennerekisteriin merkittyjen tietojen salassapitovelvollisuudesta ja sen rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista säädetään ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 22 §:n 1 momentissa. Saman lain 22 §:n 2 momentissa säädetään viittaussäännöksiin rekisteriin kohdistuvan tietomurron ja henkilörekisteririkoksen sekä henkilörekisteririkkomuksen rangaistuksista.

16 §. *Maksu ajopiirturikorteista.* Ajopiirturikorttien maksujen suuruus määrättäisiin valtion maksuperustelaissa säädettyjen perusteiden mukaisesti omakustannusarvon perusteella. Maksujen suuruus vastaisi palvelujen tuottamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää.

Asiakas voisi maksaa ajopiirturikortin joko ennakkolaskulla tai käteisellä. Ennakkolaskulla maksettu maksu ohjautuisi suoraan Ajoneuvohallintokeskuksen tilille. Palvelun tuottaja tilittäisi vastaanottamansa käteismaksut Ajoneuvohallintokeskukselle sopimuksessa sovitulla tavalla. Palvelun tuottaja ei voisi periä asiakkaalta vahvistettujen maksujen lisäksi palvelumaksua tai muuta vastaavaa maksua. Ajoneuvohallintokeskus maksaisi palvelun tuottajalle sovitun palvelukorvauksen hoidetusta palvelusta.

17 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkempia säännöksiä ajopiirturikorttien myöntämisestä ja Ajoneuvohallintokeskuksen toiminnasta ajopiirturikorttipalveluiden järjestäjänä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää yksityiskohtaisemmin palvelun tuottajalle laissa asetetuista vaatimuksista, ajopiirturikorttipalveluja koskevan sopimuksen ehdoista, ajopiirturikorttia koskevan hakemusasian käsittelystä ja ajopiirturikorttimaksujen perimisestä.

18 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin oikeus ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin ennen lain voimaantuloa. Tällaisena toimenpiteenä voitaisiin pitää esimerkiksi julkisia hankintoja koskevan lainsää-

dännön mukaista hankintamenettelyä ja siihen liittyviä sopimusneuvotteluja Ajoneuvohallintokeskuksen ja ajopiirturikorttipalveluja tarjoavien palvelun tuottajien välillä.

Ehdotuksen 3 momentin mukaan 5 §:n 4 momentin sopimuskausivaatimuksesta voitaisiin poiketa ensimmäisen sopimuksen osalta, jotta sopimuskausi voitaisiin rytmittää muiden Ajoneuvohallintokeskuksen palvelusopimusten kanssa ja näin paremmin mahdollistaa palvelun yhdistäminen muuhun palvelutoimintaan.

1.2. Laki Ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtäviä koskevaan 2 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 16 kohta, jossa Ajoneuvohallintokeskus määriteltäisiin ajopiirturiasetuksessa tarkoitetuksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi lukuun ottamatta asetuksen 16 artiklan 1 kohtaa. Samalla tehtäisiin momentin 15 kohtaan mainitusta uudesta kohdasta johtuva lakitekniinen muutos. Ajopiirturiasetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat valtuuttaa toimivaltaisen viranomaisen kieltämään ajoneuvon käytön, jos toimintahäiriön tai virheellisen toiminnan osalta ei ole toteutettu ajopiirturiasetuksessa säädettyjä toimenpiteitä. Suomessa ajoneuvon käytön kieltävänä viranomaisena toimisi poliisi, tulli ja rajavartiolaitos.

Muilta osin ajopiirturiasetuksen säännökset toimivaltaisesta viranomaisesta tarkoittaisivat Ajoneuvohallintokeskuksen toimivaltaa. Toimivaltaisesta viranomaisesta on säännöksiä ajopiirturiasetuksen 7-9 artikloissa, jotka koskevat ajopiirtureiden EY-tyyppihyväksyntää ja sitä koskevien ilmoitusten antamista muille jäsenvaltioille, 12 artiklassa, joka koskee ajopiirtureita asentavien ja korjaavien korjaamoiden hyväksymistä ja hyväksymistä koskevien ilmoitusten toimitamista komissiolle sekä 14 ja 15 artiklassa, jotka koskevat kuljettajakortin myöntämistä.

Viranomaistehtäviin kuuluu edellä esitetyn lisäksi kortteihin liitettävien varmenteiden hallinnointi. Niistä ei ole itse ajopiirturiasetuksessa nimenomaisia säännöksiä vaan ne ovat liitteen 1 B lisäliitteessä ”Lisäys 11”,

”Yhteiset turvamekanismit”.

Ajopiirturikorttien varmenteiden hallinnointi organisoidaan ajopiirturiasetuksen muuttamisasetuksen mukaan siten, että Euroopan tasolla komissiolla on Euroopan tasoinen vastuu piirturikorttijärjestelmästä. Jokaisessa jäsenvaltiossa on kansallinen viranomainen, jolla on kokonaisvastuu ajopiirturikorttipalveluiden järjestämisestä oman valtion alueella. Ajopiirturikorttijärjestelmä on rakenteeltaan julkisen avaimen järjestelmä (Public Key Infrastructure, PKI), jossa on kolme tasoa: Euroopan taso, kansallinen taso ja käyttäjätaso. Euroopan tasolla Euroopan varmentajaviranomainen, joka on komission alainen organisaatio, luo Euroopan juurivarmenteen, joka sisältää Euroopan tason julkisen ja yksityisen avaimen. Kansallisen tason avainten luomisesta vastaa kansallinen varmentajaviranomainen edellä mainitun liitteen 1 B määrittelyjen mukaisesti. Euroopan varmentajaviranomainen allekirjoittaa kansalliset varmenteet. Kansalliset varmentajaviranomaiset puolestaan varmentavat alimman tason varmenteet oman maansa osalta.

Kansallinen varmentajaviranomainen vastaa piirturikorttijärjestelmän käytännön toteutuksesta julkisen avaimen järjestelmän (PKI) mukaisesti. Kansallisen varmentajaviranomaisen tehtävänä on luoda kansalliseen varmenteeseen sisältyvät julkinen ja yksityinen avain, pyytää Euroopan tason varmentajaviranomaista varmentamaan kansallinen varmenteensa ja allekirjoittaa kansallisella varmenteella kyseisessä maassa myönnettyt piirturikortit. Roolien jakaminen eri organisaatioille on kansallisen ajopiirturikorttivirusviranomaisen päätettävissä. Tarkoitus olisi myös, että Ajoneuvohallintokeskus hankkisi varmennepalvelut tarjouskilpailulla ulkopuoliselta toimittajalta julkisia hankintoja koskevien sääntöjen mukaisesti.

2. Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset ajopiirturikorttipalveluiden järjestämisestä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa palvelun tuottajalle laissa asetetuista vaatimuksista, ajopiirturikorttipalveluja koskevan sopimuksen ehdoista, ajopiirturikorttia koskevan hakemusasian kä-

sittelystä ja ajopiirturikorttimaksujen perimisestä.

3. Voimaantulo

Lakien on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytyt.

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3821/85 liitteen I B säännösten mukainen ajoneuvon asennettava valvontalaite on oltava EY-tyyppihyväksytyt jossain jäsenvaltiossa viimeistään 5 päivänä elokuuta 2003, jotta digitaalinen ajopiirturi ja ajopiirturikortit voidaan ottaa käyttöön. Tyyppihyväksytyt laitteita ei vielä ole. Asetuksen 18 artiklan mukaan komission on tehtävä ehdotus uudeksi voimantulopäivämääräksi. Tällaista ehdotusta ei ole vielä tehty.

4. Säättämjärjestys

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Edellytyksenä kuitenkin on, että tehtävä tulee näin tarkoituksenmukaisesti hoidetuksi. Merkittävää julkisen vallan käyttöä ei kuitenkaan saa antaa muille kuin viranomaisille.

Perustuslain perustelujen mukaan tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi. Perustelujen mukaan kuitenkin erityisesti palvelutehtävien hoitaminen on voitava järjestää joustavasti. Ajopiirturikorttipalveluiden järjestämistä koskevan lakiehdotuksen mukaan viranomaistehävien siirtämisellä julkisen hallinnon ulkopuolelle pyritään tehtävän tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen järjestämällä palveluiden saatavuus valtakunnalliseksi, hallinnollisesti tehokkaalla, mutta kevyellä menettelyllä valtiotaloutta rasittamatta.

Perustusvaliokunta on vakiintuneesti, esimerkiksi lausunnossa PeVL 26/2001 vp., katsonut, että ”annettaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle on oikeusturvan

ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen turvattava säännösperusteisesti”.

Ajopiirturikorttien myöntämistä koskeva lakiehdotus sisältää perussäännökset ajopiirturikortin jakajaksi valittavan kelpoisuusehdoista ja tarpeelliset säännökset yleishallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta ajopiirturikortin jakajaan. Lakiehdotuksen 5 §:ssä on säännökset Ajoneuvohallintokeskuksen ja palvelun tuottajan väliseen sopimukseen otettavista vähimmäisehdoista, 6 §:ssä säädetään palvelun tuottajana toimimisen yleisistä edellytyksistä, 7 §:ssä palvelun tuottajan luotettavuudesta ja 8 §:ssä riippumattomuudesta. Lain 9 §:ssä ovat säännökset viranomaisten toiminnan julkisuudesta, tietojen arkistoinnista, viranomaisessa käytettävästä kielestä annettujen yleisten säännösten sekä hallintolain soveltamisesta palvelun tuottajaan. Lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään muutoksenhausta palvelun tuottajan päätökseen ja 15 §:ssä on säännös siitä, että ajopiirturikorttipalveluja suorittavaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Näillä perusteilla voidaan katsoa mainitun perustuslain kohdan hyvästä hallinnosta ja oikeusturvan vaatimuksista täyttyvän. Lakiin sisältyvien säännösten voidaan myös suoraan katsoa sisältävän riittävät takeet sille, että palvelun tuottajan kanssa tehtävän sopimuksen asianmukaisuus ja sisältö vastaavat ajopiirturikorttipalveluihin sisältyvien julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi asetettuja tavoitteita. Näin ollen ei ole tarpeen luoda erityistä sopimuksen vahvistuspäätösmenettelyä asianomaisessa ministeriössä tai valtioneuvostossa.

Perustuslain 18 §:ssä säädetään oikeudesta työhön ja elinkeinovapaudesta. Kuljettajakortin myöntämisellä voitaisiin katsoa olevan merkitystä tältä kannalta. Kuljettajakortin saamisen edellytyksistä on säädetty ajopiirturiasetuksen 14 artiklan 3 ja 4 kohdassa. Kuljettajakortin saisivat kaikki, joilla on kuormatai linja-auton kuljettamiseen oikeuttava ajokortti ja joiden vakainainen asuinpaikka on Suomessa. Erityistä harkintaa kuljettajakortin myöntämiseen ei sisälly. Perustuslain 18 §:ssä tarkoitettut oikeudet ei siis vaarantuisi. Samasta syystä voidaan katsoa, ettei myöntäminen sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Edellä kuvatun perusteella ajopiirturikorttipalvelujen järjestämisestä annettavaan lakiin ehdotettuja säännöksiä ei pidetä ongelmallisina perustuslain 18 tai 124 §:n kannalta.

Koska perustuslakivaliokunta on pitänyt lausunnoissaan n:o 11 ja 23/1994 vp. ongelmallisena, että yksityisiin kohdistuvan julki-

sen vallan käyttö perustuu sopimukseen, pidetään kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ajopiirturikorttien myöntämisen järjestämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tavoitteena on järjestää tielikenteen valvontalaitteista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3821/85 mukaisten korjaamo-, kuljettaja-, yritys- ja valvontakorttien myöntäminen, tilaaminen ja jakelu sekä niihin liittyvät julkiset hallintotehtävät.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ajopiirturikorteilla* 1 §:ssä tarkoitettuja korjaamo-, kuljettaja-, yritys- ja valvontakortteja;

2) *ajopiirturikorttien myöntämisellä* ajopiirturikorttien myöntämiseen, tilaamiseen ja jakeluun liittyviä julkisia hallintotehtäviä;

3) *ajopiirturikorttien myöntäjällä* julkista tai yksityistä tahoa, jonka kanssa Ajoneuvohallintokeskus on tehnyt myöntämistä koskevan sopimuksen.

3 §

Toimivaltainen viranomainen

Ajopiirturikorttien myöntämisestä ja peruuttamisesta sekä 1 §:ssä mainitun neuvoston asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaisten ilmoitusten tekemisestä komissiolle ja ajo-

piirturikortteja koskevasta tietojen vaihdosta Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken vastaa Suomessa Ajoneuvohallintokeskus. Ajoneuvohallintokeskus toimii myös ajopiirturikortteihin liitettävien varmenteiden kansallisena varmentajana.

4 §

Ajopiirturikorttien myöntäminen ja peruuttaminen

Ajoneuvohallintokeskus vastaa ajopiirturikorttien myöntämisestä Suomessa. Se voi tehdä sopimuksen kuljettaja- ja yrityskorttien myöntämisen siirtämisestä julkisen tai yksityisen tahon kanssa näiden hoidettavaksi.

Päätöksen ajopiirturikortin peruuttamisesta tekee Ajoneuvohallintokeskus.

2 luku

Ajopiirturikorttien myöntäminen Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehtävällä sopimuksella

5 §

Ajopiirturikorttien myöntämistä koskeva sopimus

Edellä 4 § 1 momentissa tarkoitetuilla sopimuksilla on järjestettävä ajopiirturikorttien myöntäminen siten, että palveluiden laatu, yhdenmukaisuus ja saatavuus turvataan eri puolilla maata.

Ajopiirturikorttien myöntämistä koskevassa sopimuksessa on sovittava:

1) alueesta, jolla ajopiirturikorttien myöntäjällä on yksinoikeus ajopiirturikorttien myöntämiseen;

2) toimialueella sijaitsevien toimipaikkojen vähimmäismäärästä ja sijainnista paikkakuntaakohtaisesti sekä palveluajoista;

3) ajopiirturikorttien myöntämiseen sisältyvien tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja siinä tarvittavan henkilöstön riittävän ammattitaidon varmistamiseksi noudatettavasta menettelystä;

4) ajoneuvoliikennerekisterin käyttämisessä ja tietojen tallettamisessa noudatettavasta menettelystä sekä palvelun tuottajalta edellytettävän tietosuojan ja tietoturvan osoittamisesta;

5) ajopiirturikorttipalveluihin liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä ja arkistoinnista;

6) ajopiirturikorttimaksujen perimisessä ja tilittämisessä Ajoneuvohallintokeskukselle noudatettavasta menettelystä;

7) korvauksesta, jonka Ajoneuvohallintokeskus suorittaa palvelun tuottajalle ja sen suorittamistavasta; sekä

8) sopimuskaudesta, toiminnan aloittamisesta ja sopimuksen päättymisestä kesken sopimuskauden.

Ajopiirturikorttien myöntäminen voidaan yhdistää muuhun Ajoneuvohallintokeskuksen hankkimaan palveluun.

Ajopiirturikorttien myöntämistä koskeva sopimus tehdään vähintään kolmeksi ja enintään viideksi vuodeksi.

6 §

Ajopiirturikorttien myöntäjänä toimimisen yleiset edellytykset

Ajopiirturikorttien myöntäjän on oltava luotettava, asiantunteva, riippumaton ja vakavarainen. Palvelun tuottajan on varmistettava toiminnan riittävän korkea laatu ja asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu.

Ajopiirturikorttien myöntäjällä on oltava tehtävän hoitamisen kannalta riittävä henkilökunta, soveltuvat toimitilat sekä riittävät tietoliikenneyhteydet ja tietojärjestelmän taso.

Ajopiirturikorttien myöntäjän on huolehdittava asianmukaisesti tietosuojasta.

7 §

Ajopiirturikorttien myöntäjän luotettavuuden arviointi

Ajopiirturikorttien myöntäjää voidaan pitää luotettavana, jos myöntäjä tai sen hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai varajäsen, toimitusjohtaja, avoimen yhtiön yhtiömies tai kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies taikka muussa määräävässä asemassa oleva ei ole toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton ajopiirturikorttipalvelun harjoittajaksi.

Ajopiirturikorttien myöntäjää ei ainakaan voi pitää 1 momentissa tarkoitettulla tavalla luotettavana, jos joku siinä mainittu taho on tuomittu rangaistukseen ajo- ja lepoaikojen noudattamista, ajoneuvojen rekisteröintiä, katsastusta, kuljettajantutkintotoimintaa, liikenteen harjoittamista, kirjanpitoa, verotusta tai varainhallintaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rikos osoittaa myöntäjän olevan ilmeisen sopimaton myöntämään ajopiirturikortteja.

8 §

Ajopiirturikorttien myöntäjän riippumattomuuden arviointi

Ajopiirturikorttien myöntäjä, sen palveluksessa oleva tai palvelun tuottajaan muutoin riippuvuussuhteessa oleva ei saa harjoittaa kuljetuksia, joihin sovelletaan tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 3820/85.

Ajopiirturikorttien myöntäjä ei saa myöskään olla kaupallisesti, taloudellisesti tai muuten riippuvuussuhteessa 1 momentissa tarkoitettuja kuljetuksia harjoittavaan yhtiöön tai tällaista toimintaa harjoittavien muodostamaan yhteisöön, säätiöön tai julkisoikeudelliseen laitokseen.

9 §

Eräiden viranomaistoimintaa koskevien säädösten noudattaminen

Ajopiirturikorttien myöntämisessä on asiakirjojen julkisuudesta voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään ja asiakirjojen arkistoinnista mitä arkistolaisissa (831/1994) säädetään.

Ajopiirturikorttien myöntämisessä noudetaan myös, mitä hyvän hallinnon perusteista ja hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä samoin kuin suomen ja ruotsin sekä saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa on voimassa.

10 §

Valvonta

Ajoneuvohallintokeskus valvoo ajopiirturikorttien myöntäjän toimintaa.

Ajopiirturikorttien myöntäjä on velvollinen salassapitosäännösten estämättä antamaan Ajoneuvohallintokeskukselle toiminnan valvonnassa tarvittavat tiedot. Palvelun tuottajan on viipymättä ilmoitettava Ajoneuvohallintokeskukselle sellaisista toimintaansa koskevista muutoksista, joilla voi olla olennaista vaikutusta ajopiirturikorttipalveluiden harjoittamiseen.

Ajoneuvohallintokeskuksella on oikeus tehdä tarkastuksia paikoissa, joissa ajopiirturikorttien myöntäjä harjoittaa toimintaansa. Tämän on lisäksi järjestettävä olosuhteet sellaisiksi, että tarkastus voidaan suorittaa asianmukaisesti. Tarkastusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvassa paikassa.

Jos ajopiirturikorttien myöntäjä ei täytä 6 - 8 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, kieltäytyy antamasta Ajoneuvohallintokeskukselle toiminnan valvonnassa tarvittavia tietoja, estää tai yrittää estää toimitilojen tarkastuksen tai rikkoo olennaisesti 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimusta niin, että ajopiirturikorttien myöntämisen asianmukainen hoitaminen vaarantuu, Ajoneuvohallintokeskus voi välittömästi purkaa sopimuksen.

11 §

Henkilörekisteritiedot

Ajoneuvohallintokeskuksella on oikeus saada tarpeellisia tietoja rikosrekisteristä ja ajoneuvoliikennerekisteristä ajopiirturikorttien myöntämiselle asetettujen luotettavuusvaatimusten selvittämiseksi ja valvontaa varten. Tieto rikoksesta voidaan sopimuksen purkamisen perusteena luovuttaa ajopiirturikorttien myöntäjälle.

12 §

Salassapitovelvollisuus

Ajopiirturikorttien myöntäjä tai myöntäjän palveluksessa oleva ei saa ilmaista sivulliselle 7 §:ssä tarkoitettua luotettavuuden arvioinnin yhteydessä tietoonsa saamaansa mainitussa pykälässä tarkoitettua henkilön tekemää rikosta koskevaa tietoa, jonka Ajoneuvohallintokeskus on palvelun tuottajalle 11 §:n nojalla luovuttanut.

3 luku

Erinäiset säännökset

13 §

Oikaisun hakeminen ja muutoksenhaku

Ajopiirturikorttien myöntäjän ajopiirturikorttia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen saa vaatia oikaisua Ajoneuvohallintokeskukselta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

Ajoneuvohallintokeskuksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen sekä sen tämän lain nojalla muutoin antamaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätös, joka koskee ajopiirturikortin pe-

ruuttamista, voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

14 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

15 §

Rangaistussäännökset

Joka myöntää ajopiirturikortteja ilman Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa tehtyä sopimusta, on tuomittava *laittomasta ajopiirturikorttien myöntämisestä* sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen.

Ajopiirturikorttien myöntämisessä toimivaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Virheellisestä rekisterimerkinnästä säädetään rangaistus rikoslain 16 luvun 7 §:ssä. Rangaistus 11 §:ssä tarkoitetun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava 40 luvun 5 §:n mukaan.

16 §

Maksu ajopiirturikorteista

Ajopiirturikorteista peritään Ajoneuvohallintokeskukselle maksu valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

17 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset ajopiirturikorttien myöntämisestä ja Ajoneuvohallintokeskuksen 4 §:n 1 momentissa tarkoitetusta toiminnasta ajopiirturikorttipalveluiden järjestäjänä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Ensimmäinen 5 §:n 4 momentissa tarkoitettu sopimus voidaan tehdä kolmea vuotta lyhyemmäksi ajaksi, jos se on tarpeen ajopiirturikorttien myöntämisen mahdolliseksi myöhemmin tapahtuvaksi yhdistämiseksi muuhun Ajoneuvohallintokeskuksen palvelusopimukseen.

2.

Laki

ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Ajoneuvohallintokeskuksesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1592/1995) 2 §:iin 1 momentin 15 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1090/2002, ja *lisätään* momenttiin uusi 16 kohta, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3821/85 mukaisena toimivaltaisena viranomaisena, ei kuitenkaan 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena.

Ajoneuvohallintokeskuksen tehtävänä on:

- 15) edistää liikenneturvallisuuden parantamiseen ja tieliikenteen aiheuttamien ympäristöhaittojen vähentämiseen tähtävää tutkimustoimintaa; ja
16) toimia tieliikenteen valvontalaitteista

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*